

CÜMHURİYET HALK FIRKASI
Genel Kâtipliği

894.35.26

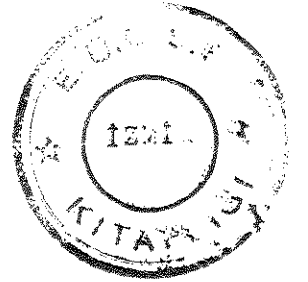
ATTILA

[Attila'nın 1500 cü yılında oynanmak üzere Halkevi gençleri için, Bay Hüseyin Namık'ın Attila ve oğulları tarihinden alınan dökümanlarla yazılmış tarihi piyes..]

YAZAN

BEHÇET KEMAL ÇAĞLAR

Dokuz Eylül Üniversitesi
Güzel Sanatlar Fakültesi
KÜTÜPHANESİ

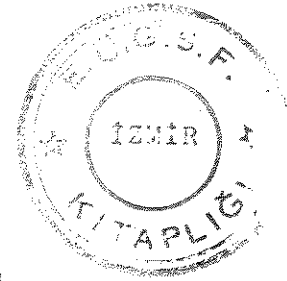

ANKARA
ULUS BASIMEVİ

1935

UNİVERSİTESİ	FAKÜLTESİ
Demirbaş No.	Tasnif No.
152	7812.317

T.C. ÜNİVERSİTESİ	
GÜZEL SANATLAR FAKÜLTESİ	
KİTAPLIĞI	
Denetim No	Tasvir No
	T.896. E.65

BİRİNCİ PERDE

(Kraliçe Karakanın dairesti ve önünde tahta çitlerle çevrilmiş kısım ki : Solunda Attilanın, sağında Öjenyusun dairelerinin duvarları görünür.. Henüz kapalı kapının önünde iki sıra sefaret hey'eti sıralanmaktadır.. Kapıdaki muhafızların, Hunların biraz ötesinde, durmakla yürümek arasında iken perde açılır.)

[— Bizans hey'eti : Maksiminus, Priskus, Vigil; İtalyadan gelen sefirler (garbi Roma sefirleri) : Romulus, Promutus, Romanus, Konstantinus]

Bir Attila askeri

(Hızla gelip birden durup hepsinin birden gözlerine bakarak.)

Rahat etsin gönlünüz.. Bekleyin burda bir an ;
Sizi kabul edecek kraliçe Karakan...

(Çekilir)

Priskus

(Maksiminus'a eğilerek)

Attilayı görmeye çok az zaman var artık;

Vigil

Okyanusa çıkmadan böyle bir süt limanlık!

Promutus

Kasırgadan önce bir esine düştük demek!

Dokuz Eylül Üniversitesi
Güzel Sanatlar Fakültesi
KÜTÜPHANESİ

Konstantinus

Bizim de canımıza tak etti bu beklemek!
Cehennem içerimde yanıyor cayır cayır..

Priskus

Çok mu beklediniz ki?

Romulus

Beklemek değil hayır;
Ne görsek şaşırtıyor. Ne görsek korkutuyor;
Her Hun bir parça bizim aklımızı yutuyor..

Priskus

(*Gülerek*)

Neyimiz varsa: gurur, temkin diye, yarabbi,
Bu fare derililer yiyorlar peynir gibi..

Romanus

Yüzünde donakalır, maskeleşir gülüşün;
Sizin sarayı düşün, bizim sarayı düşün:
Onlardaki asalet, onlardaki ihtişam
İşte şu kulübeye eğiliyor bu akşam!

Promutus

O mermerler korkudan taş kesilmiş bir beden;
Allahları çıkacak şu tahta kulübeden!

Maksiminus

Attilanın kılıcı dayandımı etine?
Amma erken başladın roma belâgatine..

Konstantinus

Bu belâgat değil bu.. bu biraz kekelome;
Boğazdan yırtta yırtta çıkıyor her kelime..

İstersen bak uzaktan, istersen içine gir:
Tâ Bizanstan Romaya kadar kaç ev, kaç şehir,
İyi kurulmasıçin Attilanın atına
Yolların her yanına, zaferin her katına
Vaktile hazırlanmış, konmuş binek taşları..

Romulus

Ne çıkar doldursada Romanın gözyaşları:
O mermerden saraylar, taştan yalaklar gibi
Hunların atlarını suluyorlar, yarabbi..

Maksiminus

Suvaranın ışığı gibi çıkıyor sesin!

Priskus

Haydi “sedef gibi”, de.. gururu incinmesin..
Nesi varsa veriyor bu evin adamına..
O iki eşsiz sedef, inci, para namına..

Romanus

Bu çorak topraklara durmadan iki oluk
Altın akıtmaktadır.

Vigil

Benzin ne kadar soluk;
Vezüv külü Romayı almış gibi altına..

Romulus

Bağlanamayız ki biz 2100 altına;
bizden de böyle vergi isterse bir senelik,
Bilki: Roma Bizanstan daha çok cebi delik..
Tutacak yok sizdeki zenginlerin yerini:
Kimse vermek istemez bir tek mücevherini..

Aldıran tek kimse yok yurdunun gamlarına..
Girmiş taş yürekliler mermer hamamlarına;
Ter diye tenlerinden boşalmış yavaş yavaş:
Kalmamış gözlerinden akacak bir damla yaş...

Romanus

Bir işte diyememek Attilaya: "karışma!,"..
Ondan izinsiz sizde ne kavga, ne barışma!
Na kadar askeriniz, kuvvetiniz varsa hep
Kaç aydır emrindedir..

Vigil

Hayrola! Hayır!. Sebep?

Konstantinus

" Ne kadar Hun mülteci varsa bana veriniz ,"
Dediğindenberidir bütün askerleriniz
Onları aramaktan başka şey yapmıyor ki!

Priskus

(*Yine müstehzi*)

Ve bu emri yerine getirmek öyle zor ki...

Maksiminus

(*Acı bir gülüşle*)

Tarihten utansın da kesilsin şunun sesi..

Romanus

Hatırlardadır 426 senesi :
- Rabbim benzetmesin ya o günlere yarını -
Hunlar yıkacaklardı bizansın surlarını..
O kemik oklar işler belki et gibi taşa!
Trakya onlarındı daha dün baştan başa..
Başlarının başına yıldırım düşmeseydi

Bizansı bizans görmek şimdi muhal bir şeydi!
Muhasaraya devam ettiler Ya yine de;

Romulus

Bereket; taun düştü ordunun içine de;

Konstantinus

Bizansın ruhundaki üfunetten o taun!

Priskus

(*Müstehzi*)

Çare yok.. Dileyelim şimdi de öyle olsun!

(*Ve Vigilin kulağına eğilerek*)

O yıldırım düşecek diye birden bağırarak
Hırsile kan beynime doğru hücum etti, bak!

Vigil

(*Fısıldar*)

Bir Hun taşıyabilir ancak o yıldırım.

Priskus

(*Yine kısık ve mahrem*)

Edek, elli altını gelip senden aldı mı,
Öldürmeye giderken bize seslenecek mi?

Vigil

(*Fısıldar:*)

Ayırd edemez oldum : bu şaka mı, gerçek mi ?

Romanos

(*Maksiminus'a*)

Kırılacak bir ordu kalmadı karşısında;
Roman'ın antika ve baharat çarşısında
Gezmeye çıkmış gibi gönlü rahat, gözü tok.
Arkasından korku yok, önünden endişe yok,

Harç, kemik, taş görerek, et ve kan koklayarak,
Attila, Avrupayı geziyor; doğrul da bak!

Promutus

Mavi kubbe bir zafer takı bu sokaklara...

Romulus

Bir tek örnek göstermek ne mümkün korkaklara:
Varmı toprak olmadan bir tek harbetmiş şehir?

Promutus

Ayağının altına serilmiş yetmiş şehir!

Maksiminus

Ve yetmiş gladyatör seyreder gibi, hazdan
Bürümüş gözünüzü galiba döktüğü kan!
Kolay değil, bu, Roma âdeti - asâleti...

Romanus

(Romulusun kulağına)

Kokmuş Bizansta bir tek fazilet iskeleti!

(Ve yüksek sesle)

Görürsün: İrani da alır yarın emrine!

Maksiminus

Acem mübalağası.. İranın lâfı yine!..

Romulus

Ne sandın? Hunlar bilir o yolu karış karış!

Priskus

(Vigile)

Krahının her sözü Hunlara bir yalvarış;
Bunun burnu geziyor, bak, halâ, kaf dağında!

Vigil

(Kulağına)

Sinekleşir kartallar, Attilanın ağında...

Constantinus

Baksana, yetmiş şehir dindirmedi hincini!

Romanus

Taşıyor çünkü ilâh Aresin kılıncını!

Romulus

Hunlardaki alkanın demir tohumlarından
Yine yalnız o coşkun, kızıl kanla sulanan
Bir toprakta ot gibi biten bir kılıncıdır o!
Birden durup dururken fıskıran bir hıncıdır o!
Bir çoban, söktü onu kana girerken yine;
Attila, dal kılıncı akladı bileğine!

Priskus

Çobanın ineğinin ayağını kesmiş de;

Romanus

(Sözünü keserek)

Roma medeniyeti bence o inek işte
Hilkat anlatmış oldu: ömrünün gelmiş sonu;
Mısırın "Apis",i takdis etsek de onun!

[(Karakanın odasının kapıları açılır.. Odanın vaziyetini
tespit için Hüseyin Namık Beyin kitabının 47 inci sayfasına
müracaat..). Takdim merasimi cereyan edip herkes yerini
alırken; Öjenyusun evi tarafından çıkıp Attilanın dalinesine
doğru giden iki Hnu generalının daha sahneye girmeden ses-
leri duyulmaya başlar:]

Birinci

Göreceğiz dağlarca gövde, derelerce kan;
O, çekiç; avrupa, örs olacak birkaç zaman;
Kopanlar, birleşecek dövülüp kaynayarak..

İkinci

Avrupa, bizim demek nerdeyse; keyfine bak!

Birinci

Ne keyfil!.. Gevşemişsin Tunanın gölgesinde!

İkinci

Güneşi içeceğim şimdi onun sesinde!

(*Ve sahneye çıkar.. Yüzü henüz içerde olan arkadaşına dönüktür*)

Birinci

Avrupa, bir avuç yer; bizim olacak cihan..
Onun ayak altına bir halı İşte İran!
Kaynıyor bir semaver gibi hep için için
Attilayı bağrıma bassam diye, işte, Çin!
Hinde itir sürünmüş bekler kadın hali var..
Bir kere kükremesin, biraz duyan her diyar
Onu arzulamakta dişi aslanlar gibi!
Pervane bile bile ateşe yanar gibi..
Kütlenin aklı ancak kavrayor değerini!..

İkinci

Şehir yıktı diyorlar, çiğnedikçe birini
Kokmuş ruhlarla dolu o binbir mezarlığın!

Birinci

Ondan korkmak ve onu sevmek: İşte varlığın
Budur bu gün dünyada biricik alâmeti!
Erkeke cihangirdir Attilanın devleti:
Ne dişi zekâ işi, ne vicdansız simsarlık!
Erkeke cihangirlik, Türkün olan bu varlık!

(*ve sahneye girer*)

İkinci

Kıtaları bu garip maşayla tutanlara
Tükürecek kendine gelse tarih bir aral..
Türkler ücretli asker kayd olmaktan kalah
Gönüllü yurttaş bize Slav, Germen, Romalı!

Birinci

Ne yurddaş'ne de düşman.. biraz kul, biraz esir!
Çünkü Attila demek biraz Allah demektir!

(*Sahnenin ortasına biraz geçmişlerdir; Orestle selâmlaşırlar. Kraliçe Karakanın kapılarını muhafızlar ardına kadar açarlar ve içeride konuşma başlar..*)

Kraliçe Karakan

(*Bizans elçilerine*)

Geçmiş olsun kimlerse fırtınaya tutulan..

(*Roma elçilerine dönerek*)

Ne tesadüf; bu adlar.. Romus, Romulus, filân!
Attila lutfederse ve hak verirse ancak
Roma yeniden hayat bulur demek olacak!

(*Gülüşürler*)

(*Priskusa dönerek*)

Şöhretli bir tarihçi dediler seni bana..
Batırma kalemimi bizi yazarken kana!
Onu her inkâr eden düşüp küçülecektir.
Birazcık anladın mı: Attila kim demektir?
Onu anlatamazsan, yan bahtına; yan acı;
Attilâ, ne; bildin mi?

Priskos

Ne?

Kraliçe

Tanrının kırbağı!

Ne var can acıtırsa o can ahreasına:
Keyfin arabasından keyfin arabasına

Kralların koştığı, hükmettiği bir hayvan;
- Ve sizce adı hâlâ medeniyet ve irfan.. -
Sefahet, Saltanat, din.. Onu emen bir kene!
Damarlarındaki kan, durmuş uyuşmuş yine!
Yumuşak etlerinde saklıyor şırak şırak;
Belki bu hasta beygir biraz kımıldanacak!..
Kalma bu ferasetin, hikmetin yabancısı:
O, Tanrının kırbağı; O, Allahın kamçısı;

Orest

Eğilip öpmelidir insan olan her zaman
Birkaç yüz sene de bir o çorak kumlarından
Cihangirler fışkıran Asya topraklarını,
Yine ordan doğacak Avrupanın yarını!

Karakan

Roma'nın konsülleri bir zamanlar çiftçiydi..
Bir topraktan kalmazsa bire beş de ümidi,
Aldırmazlardı, hazır olsun diye yarına
Seyrek mahsullerine, çürük tohumlarına
Sürerler, bir de nadas ederlerdi arada...
Attila, aynı şeyi yapıyor Avrupada!

(Ve Vigile doğru iki bariz adım atarak)

Ve bu azmi o kadar kat'i ki, yerinde ki:
Durduramaz önüne Tanrı da çıksa belki!
Şaşılar kardeşini elile öldürünce;
Ona hak veren benim, anlayan benim önce:
Bu işte en yakını ona inanmıyordu,
Bu şüphe yayılırsa parçalanırdı ordu!
Fısıldamakta ne var bir sırmış gibi bunu:
Öğrenin, Attilanın " şüpheyi „ boğduğunu!

Orest

Dedin ya : Azmi öyle kat'i ki, yerinde ki;
Durduramaz önüne ölüm de çıksa belki!

Karakan

Ölürse ona mezar Avrupa baştan başa!
Onun taşı mı diye bakılacak her taşa!
O zaman da çekecek dört yandan bakışları..
Her gözün değdiği yer Attilanın mezarı,
Nasıl ki her basılan yer, arzın ortasıdır..
Avrupaya son şeref, bu mezar olmasıdır!

Priskus

Andırıyor gönlümüz şefakatte hiddeti
Dillere destan olan bir babanın hasreti
İçine korku gibi sinmiş bir öksüzünü..
Anlatın bize biraz Attilanın yüzünü!
İlahi dudağında, şimşek, tebessümmüş, hem..

Karakan

(Sözünü keserek)

Doğrusuya.. Yüzünü ben de ezber bilemem!
Gözlerimi bürüyen hayranlığın sisinden
Bir başka şey okudum her gün her çizgisinden!
Tam sanarken gözleri ufak, uzak bir yıldız;
Bir şimşek; geniş gökü bile birden geçen hız,
Zaman harcar onların içlerinden içmeye;
Şaşıp kalırsınız gökten genişmiş diye!
İlk gördüğüm gibi tek gördürüm her yığında..
Halâ o ilk akşamın esmer aydınlığında
Tunctan bir madalyaya oyulmuş bir baş gibi..
Kavga onu işliyor. bir elmastraş gibi..
Dünya tunç bir madalyon; profili, o baştır..
Dost gözünde parıltı; düşman gözünde yaştır!..
Saçımda sümbül falan sayıklamaz baharda;
Atının yelesini kavrır gibi tutarda
Arar bakışlarımda zaferinden akisler..
Onun gözbebekleri kılınc uçları gizler!

Romanus

(*Prikusa dönerek*)

Bulursun bir eşini düşünsen, hatırlasan :
Yalancı mabetleri direklerinden sarsan
Samson gibi Attila yıkıyor avrupayı..
Kulak ver: duyacaksın aynı çatırdamayı!
Bu enkazın altında kalacağız yarımız..

Maksiminius

Şimdi bildim : kalkanlı, zırhlı lejyonlarımız
Posta bürünmüş olan Hunlardan niçin kaçar!
Bunlar inanıyorlar; bunların şefleri var!..

Orest

(*Dışardan akseden uğultuyu ve terennüm
başlangıcını işaretle*)

Susunuz.. Bekleyiniz.. Kanlara hız geliyor :
Attilamız geliyor, Attilamız geliyor!

[(*) (Uzun beyaz tüller altında yedi kız görünür ki : Bu tüllerin uçlarını da iki kız tutmaktadır. Bu tül sırası da epi çok olup bütün kızlar şarkılar söylemektedir. Öjenyusun evi tarafından da, Öjenyusua zevcesi, bir grup hademe ile, Hunlar nezdinde pek büyük hürmet makamında olmak üzere yemek ve şarap çıkarır.) - her şey, herkes ve her yer, susar.. Attilanın vakur, kuvvetli ayak sesleri duyulur; birden sahnedekiler tekrar hizaya gelen bir kıt'a intizamile sıralanırken bir kılıç şakırtısı duyulur ve perde iner.]

Bestelenerek söylenecek şarkılardan parçalar :

Haydi sal kemendini,
Avla yeni bir tacı!
Her yer, bir av yamacı..
Hey tanrının kırbağı!

[*] Attila ve oğulları - Hüseyn Namık - Sayfa : 47

Sana, bize esir doğdu her millet!
Emret yaşayalım; ölelim : emret :.

Bak, tanı efendini:
Ey gök. ey su, ey toprak!
Her görenin bahtı ak;
Attilaya iyi bak !.

Ne ordu tanırız, ne kale, ne sesler!
Emret: yaşayalım; ölelim: emret!.

Güneş attı kendini
Sularına Tunanı..
Senin başındır yarın
Güneşi Avrupanın!

Varsın Avrupada kopsun kıyamet
Emret yaşayalım; ölelim : emret!

Perde iner

İKİNCİ PERDE

[Roma sarayında İmpratorun elçileri kabul ettiği odanın hareme ve hemşiresinin dairesine açılan tarafı, ipekli bir perde ile örtülmüştü kapısız geniş bir methal, iki tarafta Roma mimarisine ait sütunlar veya işlemeler gösterilebilir. Perdenin önünde içeriyi dinler bir vaziyette duran Honorya ile dadısı birinci perde biter bitmez konuşmaya başlarlar ve içerde bir taraftan taht ve sair dekor teferruatı yerleştirilir.]

Dadı

Allah versinde biraz gazabı dinmiş olsun;
Yoksa, bizi de yakar şerri Teodosyusun!
Meydanda kimseler yok..

Honorya

Valantiyanus'a bak :
En hinçli efendiyi beklemez böyle uşak;
Attilanın kudreti keşkül yapmış taçları..
Elçiler meydanda yok, amma, yüzü sap sarı...

Dadı

Bağırma, belki duyar!

Honorya

Şerefi çoktan sağır!
Dinlemeye zaman var; git o esiri çağır..

Soralım: " Mektubunu ne gün okutacaksın ? „

Dadı

Elçileri bekliyor.

Honorya

Geldiler; işte, baksın !

(*Dadı bir taraftan içeri gider, Honorya perde arkasını gözetler*)

İşte ayağa kalktı, işte titriyor dizi..

Ne Attila, ne bir hün.. Yalnız haberi, izi!

Yalnız düşüncesile sarsılıyor bu kadar..

Gönüller ! Attilaya tapmakta hakkınız var !

O başı görecek mi, yarabbi, bir gün dizim?..

Şu alçak mı kardeşim?! Yok.. Yok.. Ben kimsesizim !

(*Dadı, yanında bir esmer adamla döner, ayaklarının ucuna basarak yaklaşır ve içeriyi gözetleyen Honoryayı dürter*)

Dadı

Attilanın adamı..

Honorya

(*Adam*)

Geldi bugün Elçiler,
İşte, zamanı artık.. Sakladığım neyse ver !

Esir

Bilmiyorum ; ne varsa keşfedecek sizsiniz !

(*Başını Honoryanın dizlerine koyarak*)

Şu saçları dibinden tâ dibinden kesiniz !

(*Attilanın üstünden başını arkasına kadar yan - lardan gelen saçlar örtülmüştür; onları dadı ile beraber iki yandan telaşla keserler. Gözlerini dikkatle açan Honorya esirin kafasına hafifçe dağlanarak yazılmış şu mısraları okur :*)

Daha niçin saklamak, daha neyi beklemek ?
Kanıma kattığından başka zehrin var demek.
Ellerin ruhu nazlı, kanı mavi, sabrı kıt,
Haydi gel, haydi kıvrın, ne zehrin varsa akıt.
Haydi benim yılanım, haydi öz canım, karım !
Antuvan öyle öldü şimdi sade ben varım.
Ey yaşayan Samsonun sürünen Dalılası!
Böyle saç maç kesmekle; Türklerin Attilası,
Azminden, kudretinden kaybetmez zerresini !
Dinle elçilerimin aman vermez sesini :
Seni kardeşlerinden istemeye geldiler..
Amma, Attila seni Romada görmek diler ;
Roma, Türkün olacak ; Dünya senin ve benim,
Ben, seni maksadıma bayrak diye sevenim !

Dadı

Her ışığı bir şimşek, her aşkı bir yeni hınc !
Sen, kınında bir hançer ; o, çekilmiş bir kılıç !

Esir

Dağlayın bu yerleri, vazifem bitsin hele,
Ona gönderdiğiniz yüzüğün bir eşile..

Honorya

İşte hazır yüzüğüm ; Dadı ateş de getir..

(*Dadı, içeriyi gözetliyerek içeriye seslenir*)

Hişt, bana bak ! o altın mangalı deş de getir.

(*Mangal gelir, yüzük ısıtılır ve yer yer esirin kafasında gezdirilir. Esir çekilir. Honorya ile dadısı içeriyi gözetler ve kıs kıs gülerler..*) [*]
(*İçerden öksürüklü, kısık ve niyazkâr Roma sesi ve dili, âmir, kalın ve tok Hun sesi duyulur.*)

[*] Bu acayip küçük hadise beşinci asrı karakterize etmek için kondu.

Roma sesi

Hoş geldiniz, Romaya sefalar getirdiniz ;
Bize kış ortasında ilk bahar getirdiniz.

Dadı

(*Elçilerin seyrinden ürpermiş*)

Allahım Romamızı şerlerinden sen koru !

Hun sesi

Sen ey garbi Roma'nın asil imparatoru,
Südü'n bozuk değilse o Teodosyus gibi,
Dinle; ne söyleyecek Avrupanın sahibi !
Şarkî Roma başına satın alıyor bela..
- Senin de efendin ya - efendimiz Attila,
Kendine vergi verip uşak olan birinin
Bu namussuz kasdını, istiyor, siz de bilin !

Bir Hun sesi daha

Biraz yüz vermeyince, durmayınca yumuşak ;
Kurmuş efendisini öldürmeyi o uşak !

(*Bu sırada, bir ayak sesi duyulur; dadı bir kenara çekilir; Honorya lakayt bir vaziyet alır; Vezirin arkasındaki iki muhafız, perdeyi iki taraftan çekip açarlar; asıl sahne meydana çıkar: Valantiyanus tahtındadır; karşısında iki Hun elçisi ve istenilen figüran ve dekor teferruatı görünür.*)

(*Elçilerden biri, boynuna asılı meşin bir mahfazadan bir kâğıt çıkarır; uzatmak veya okumak üzeredir. İmparator, bunun farkında olmayarak:*)

İmparator

Kimin haddine düşmüş. Buna kim cür'et eder?
Romalılar makuldür; asılsızdır bu haber!

Öteki Hun elçisi

(Attilanın kâğıdını işaret ederek)

Tevîl falan istemez! ne gâflet ne de gurur!
Sus; bütün Roma sussun!.. Dünya! sen de, dönme, dur
Bir ses var yüzbinlerin nabzı onda atıyor,
Bir ses var yüzbinleri yerinden oynatıyor;
Onu benim ağzımdan, kâğıttan dinle biraz,
O söylerken konuşmak başkasına yakışmaz!
(Kâğıdı uzatır. İmparator gittikçe sarararak süzer.)

Birinci elçi

Attila, Honoryayı özlemiş; görmek diler..
Hazırlansın, bizimle gidecektir beraber..
Lutfetti, dedi: seçsin istediği yerini;
Versin de nişanlımın şehir hisselerini..
Size miras demekse babadan bu memleket;
Yarısı da onundur; Kardeşinizin elbet!

İkinci elçi

Me olur bu sefer de yigitlik sizde kalsın:
Hayır demek, demektir kendisi gelsin alsın!
Ne var diye bakmadan, o, sağına soluna..
Her kale, bir çürük taş gibi düşer yoluna..
Düşünce, karar, tebliğ... sığmalı bir kaç güne!

İmparator

Yapması mümkün olan her emri başüstüne..
Fakat hemşirem evli ve memleket mal değil..

Birinci elçi

Attilanın ilk ve son sözü budur, iyi bil!

(Elçiler çıkarlar)

Vezir

Evli olmadığımı tahkik ederlerse ya?!

(Honorya, birden içeri atılarak)

Honorya

Gazabın, sade bana; onlara sade riya!
Hükümdarlık değil ya kâhyalık da çok sana!
“ O, razı, manî benim!.. desene, haykırırsana!..

İmparator

O barbarın nesine âşık oldun güzelim?
Vaz geç kara sevdadan, seni evlendirelim! [*]

Honorya

Romalıların hayat hakları varmı demek?..
Barbar mı?.. kangıranı kesen barbar mı demek?
Sumerlerin nesline yakışmaz barbar demek!
Dünyada Türk oldukça medeniyet var demek...

İmparator

Peki kabul edelim, dediğin doğru olsun!
Amma...

Honorya

Amması nedir?

Vezir

Dinleyin, çare bulsun..

İmparator

Ağzımdan “ evli „ çıktı; çare yok şimdi başka:
Romanın selâmeti, veda etmek o aşka!

[*] Bu iki mısra, mahsus bu kadar basit ve alalade.. Çünkü korkak bir kral ancak böyle ipsiz sapsız konuşur..

Honorya

Ufukların ardından sana bunu söyleten
O kudrete, ne diye, öz candan tapmayım ben ?
Böyle bir mucizesi var mı Allahınızın?..

Vezir

Haşmetmeâp! Aklını şeytan almış bu kızın..

Honorya

Şeytan bile Romaya uğramıyor kaç aydır:
Kokmuş ruhlar içinde gezmek sanma kolaydır!

Vezir

Kızım! Ya tam ermişsin, ya bir parça delisin..

İmparator

Uzun sözün kısası: Hemen evlenmelisin!

Vezir

Attilâ mı, Roma mı ?

Honorya

Attilâ!

İmparator

Defol..

(Bir pars çalâkisile ayrılan kızı tutarak

Hayır!

Bana bak.. Şu çıkası gözlerini dört ayır;
Olur olmaz arzuyu bıraksın derin, etin!
O, Allahın belâsı.. Bu, senin memleketin..

Honorya

Peki evleneceğim, iki şartım var ancak.

İmparator

Söyle yapalım!

Honorya

Kocam; bana dokunmıyacak!

Diyecek: " Evlenmedim ancak emir kuluyum! ..
Her dokunan kahrolur: Attilanın duluyum!

İmparator

Peki.. İkincisi ne? Kara sevda aptalı!..

Honorya

Sahte koca da olsa; kocam bir Hun olmalı!
Belki ben bir aptalım, belki ben bir deliyim..
Romalıya varamam; kanından şüpheliyim...

(Yine bir dişi pars gibi sıçrayarak tahtı
pençeler gibi tutar)

İmparator

Tahtı kirleteceksin, çok tırmanma yukarı..
Asillerle evlenir imparator kızları!

Honorya

Tamam işte... Bir Türkle... Asil şartsa muhakkak...
Yer yüzünde müsavi: Asil olmak, Türk olmak!

İmparator

Kararımız karardır.. Bir çare bulacağız..
Attilanın şerrinden elbet kurtulacağız.

Honorya

Ama bu bir bahane! nasıl olsa gelecek!..
Altın eğerli, altın gemli al atını çek:

Git o gemsiz, eğersiz atlılara karşı çık!.. [*]
Ne fark var : İşte; Roma, kucağım gibi açık;
Hoş geldi, sefa geldi, kederin, yalnız senin..
Haddi mi Attilaya karşı koymak kimsenin ?
Irmaklar olsa kurur, dağlar olsa yıkılır..
Ona karşı konulmaz, ona karşı çıkılır!

Vezir

Ondan kurtulmak için nasıl kaçmalı, nerden ?
Kopsa bari Uraldan, Pireneden, bir yerden,
Okyanusa açılrsa bu koca yarım ada ;
Her millet, bir muhacir sürüsü Avrupada...

Honorya

Mahşerde de ayırmak zor, artık hayrı - şerri :
Gözümüzün önünde dirilerin mahşeri !

Vezir

Geçen gün ; gözleriyle görenler anlattılar :
Bakmış, düşman elinde büyücek bir tepe var ;
" Bıraksın harbi - demiş - bir iki dakika ordum, ;
Getirtmiş her nefere bir miğfer dolusu kum ;
Boşalttırmış üst üste ; bir dağ çıkmış meydana!..

Honorya

Ne ordu! ne hız! ne sözl.. korkak! hak verdim sana
Birer defada bir dağ? Kaç miğfer, kaç nefer var?

Vezir

Ona karşı çıkarsa Aetyüs karşı çıkar!
Bir parça oyalyor bu fikir, endişemi..

[*] « Git o » kelimeleri yerine « çoğu » konulabilir.

İmparator

Belki Aetyüs.. Evet..

Honorya

Babası Hun diyemi ?

(*İmparator ve Vezir, bunu tam duymadan çıkarlar.
Honorya haykırır*)

Honorya

Kanına o ateşten koymayan kalbe yazık!
Büyük Türkü sevmiyen: duymıyan kalbe yazık!

Perde iner

ÜÇÜNCÜ PERDE

Attilaya mahsus, acele kurumuş, belki bir gecelik bir istirahat çadırı, yalnız çadır içi.. dışardan hiç bir manzara gözükmez. Ortalık alaca karanlıktır. Kapının ağzına yakın bir yerde bir meşale yanmaktadır. Attilanın iki yaveri veya iki kumandanı oturmayı deneyerek ve gezinerek konuşurlar.]

Birinci yaver

Ayağa kapanması, kafa tutmadan da zor!

İkinci yaver

Roma, ayaklarına kapanmaya geliyor..

Birinci yaver

O, Türklüğün şerefi; o türklüğün kendisi!

İkinci yaver

Attila!

Birinci yaver

Attilamız!

İkinci yaver

Dünyanın efendisi!....

Birinci yaver

Kötü marifetleri artıyor günden güne,
Yeter yapıştırdılar altın altın üstüne;
O çengi, gelsin artık, önümüzde baş eğsin!
Alnına Attilanın atının nalı değsin!..

Ne söylersen hakkın var.. Bilmem varmı haberin
Bizansa götürdüğü mektubdan elçilerin?

Ne sormak, ne korkutmak, ne istemek bu sefer,
- Attilace bir cümle - yalnız dostca bir haber:

« Kapılar açılmalı açılırken ilk çiçek:
« Hakan, İmparatoru sarayında görecek! »..

İkinci yaver

Mükemmel bir haber, bu! orduyla bir ziyaret..

Birinci yaver

İlk baharın hakkı da böyle verilir elbet!
Güneşten ne anlasın al kanı kaynamayan?..

İkinci yaver

Gelen Papa mı?

Birinci yaver

Evet!

İkinci yaver

En büyük Hıristiyan!

Birinci yaver

İmparator, atına seyis olsa ne çıkar!
Türke taptıklarını bari unutmasalar..
Başları eğik dursa biraz olsun yarın da...

(Biraz sükût)

Birinci yaver

Attila nerde dedin?

İkinci yaver

Asker çadırlarında.

Birinci yaver

Bir ses var..

İkinci yaver

Bir gürültü..

Birinci yaver

Geri dönmüş olacak.

(Öteki bir pencereden bakarak)

İkinci yaver

Değil.. sefirler mi, ne?... evet onlar; gel de bak.
Çadıra mı alalım?

Birinci yaver

(Bakarak)

Beklesinler ne çıkar!

Şu titreyen Papada yıkılan bir roma var..
"İt ölür kuyruğunu dik tutar," derlerya, bak:
Papamın yanındaki bir ceneral olacak;
Ama dimdik yürüyor..

İkinci yaner

(Bakaaaak)

Romaya girer gibi!

(Gülerler)

Attilaya yalvarmak bile eşsiz cesaret!

Birinci yaver

Haydi rehber söyle ve çadıra davet et..

(Çadırın kapısından papa iki general, bir rehber ve çağırmaya giden zabıt girerler.)

Papa

Birşey söylemeden ölecektim boş yere:
Eyi ki Attilayı görmedim birdenbire!
Allahım! hidayetin, rahmetin tükendi mi?

Huzuru ilâhîde sanıyorum kendimi.
Korkudan ruhlarımız döküldü parça parça:
Şakladı sırtımızda kırbacın haftalarca!..
Gözlerim kamaşıyor: yangın mı var, şafak mı?
Yarabbi! o yıldırım, beni de çarpacak mı?..

Birinci yaver

Nutuk dendi mi zaten akla gelen Romadır.
Haykırırken palavra, inlerken yaygaradır!

İkinci yaver

Bu coşgun belâğatin birtek meziyeti var:
Nöbet gelse, rüya da görse düzgün sayıklar!

(Dışardan bir kılıç şakırtısı ve sert, metin ayak sesleri duyulur,)

Papa

(Sarsılarak)

Rüyamda duyduğum ses, her gece, beş on defa;
O geliyor değil mi?

Birinci yaver

O!

İkinci yaver

Attila!

Papa

(Sarsılarak)

Attila!

(Papa, bu nidayı hiçkırır gibi çıkararak çadırın örtülü kapısından ilk adımı atan bir ayağın üzerine kapanmaya atılır; Attilanın eli, başını en az göstermeyi temin edecek bir halde eğilerek papayı iter; meşale bu sırada devrilir; sahne tamamen karanlıklarır. Ve Attilâ, çadıra ancak karaa-

İhtan sonra girer. Sahnedekilerin hepsi birer silüet gibidir ve Attila tabifden biraz büyük, bir dev silüeti gibidir. Arada alkışlandığı yer olursa çakan bir şimşekle bir an yüzünü görmek seyircilere kismet olur..)

[Papa, doğrulur; titrer, ötekiler, kimi ona yardım etmek kimi korkudan büzölmek gibi hareketler yaparlar. Bu hareketler, heykel gibi dımdık duran Attilanın vaziyetini tebarüz ettirmek için muhakkak lazımdır.]

Generaller birbirine

Konuşabilecek mi ?

— Kalkabildi güç belâ..

Papa

(*Hıçkırık bir sesle, dua eder gibi ve tek tek söyleyerek*)

Attila!.. senden gufran. İstiyoruz. Attila!

Bütün İtalya.. Roma.. Senato.. İmparator..

Hunlardan.. Attiladan.. Türklerden.. af istiyor!

Razıyız: yüzümüze tarih vursa bu affı!

Ayıptır Roma bir gün unutursa bu affı!

(*Tekrar Attilanın ayağına kapanmak ister, Attila onun kol-tuklarını tutup kaldırır; bir zabıt papanın kulağına:*)

Birinci yaver

Bir dini böyle rezil etmeye ne hakkın var?

Onu tiksindiriyor gurursuzluk ihtiyar!

Attila

Nede olsa sözlerin faziletten bir haber!

Yine affediyorum düşmanları bu sefer..

(*Papa ve iki general, diz çökerler; zabıtlar doğrultur..*)

Bir general

Razıyız yüzümüze tarih vursa bu affı..

Ayıptır Roma bir gün unutursa bu affı...

Attila

Kalk; git, ver gururunu rabbine dilim: dilim Ben insanım; duaya düşkün Allah değilim! Bunu unutursanız bırakmam yanınıza.. Biliyorum, nankörlük işlemiş kanınıza: Bir gün dedinizmi ki, "Kalırdı vahşi, kısır "Sumerler olmasaydı Roma, Yunan ve Mısır!"... Eserlerini devam ettirmeseydi eğer Alçaktı babasını hiç anmayan bu piçler!.. Hep o bir tek güneşten alınızın aklı!.. Bu sefer göstermeyin bari bu alçaklığı Tanrılığı haketmiş ırka barbar demeyin! Gözleriniz yurduna ilişti mi baş eğin! Avrupa, bir gün, yine, önünde eğilecek; Türkün yurdu elinden alınmazmış, bilerek Böyle lüzum kalmadan kıt'ayı kaplamaya Baş egecekse bir gün Avrupanız Asyaya Bu yine bir Türk için, Türkler için olacak! İstila hırsı değil; istiklâl din olacak..

(*Papa, yine eğilmek ve bir şeyler söylemek ister..*)

Papa

Hakan!

Attila

Sus!..

Asırlardan sonra eğer varsa'nız;

Sezarın hafidiyiz diye sayıklarsanız;

Unutmayın: Türktedir en coşkunu al kanın;

Unutmayın: Türkler de torunu Attila'nın

Londra: 18.4.1532 [*]

[*] Bu rakkam, bir mürettip hatası değildir. Ben bu kitabımda olsun İsanın doğuşunu değil, Attilanın doğuşunu tarih mebdel ahıyorum..